

Täysistunto

Tiistai 15.9.2015 klo 14.01—15.08

3. Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus 2014

Kertomus K 7/2015 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

Asian käsittely keskeytettiin 11.9. pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelu

14.02 **Markus Mustajärvi vas:** Arvoisa puhemies! Kansaneläkelaitoksessa tutkitaan paljon ja ansiokkaasti köyhyyttä, syrjäytymistä ja tuloerojen kasvua. Se, joka osaa kulkea Kelasta maksettujen eurojen perässä, näkee, millainen on Suomi hyvine ja huonoine puolineen näinä päivinä. 14 miljardia maksettua euroa kertoo paljon siitä, kuinka kansalaiset elävät. Etuuksista eniten kasvoivat edellisvuoteen verrattuna työttömyysturvaetuudet, noin 15 prosenttia. Kun näitä tietoja vertaa Työllisyyskatsauksen tilastotietoihin, voi todeta paitsi kokonaistyöttömyyden kasvaneen myös nuorten ja pitkäaikaistyöttömien tilanteen vaikeutuneen — vaikka näiden ryhmien pitäisi työvoimapalvelulainkin mukaan olla erityisiä kohderyhmiä, joiden tilanteen parantamiseen satsataan pelimerkkejä ja palveluita muita enemmän. Tai näin ainakin pitäisi tehdä.

Nuorten syrjäytymiseen liittyen Kelan valtuutetut ovat ottaneet kantaa tietojenanto- ja saantioikeuteen. Valtuutetut toivovat, että Kelalle säädettäisiin velvollisuus antaa omaaloitteisesti hallussaan oleva 15—28-vuotiaita koskeva tieto tulottomista asumistuen saajista. Tiedot voitaisiin luovuttaa työ- ja elinkeinotoimistoille sekä etsivää nuorisotyötä hoitaville viranomaisille. Myös nuorisolakiin halutaan tehdä samansuuntaiset muutokset.

Arvoisa puhemies! Mitä samassa Kelan toimintakertomuksessa sitten todetaan Kelan tutkimustyön keskeisistä havainnoista vuodelta 2014? Työelämään osallistumisen vahvistaminen -osiossa todetaan aika tylästi, että nuorten yhteiskuntatakuun positiiviset vaikutukset työllisyyteen jäivät vähäisiksi ja jos niitä oli, ne kohdistuivat ammatillisen koulutuksen suorittaneisiin nuoriin.

Puhemies Maria Lohela: Edustaja Mustajärvi, odotatteko hetken. — Pyydän edustajia siirtämään nämä keskustelut tuonne salin ulkopuolelle, jotta kuullaan täällä, mitä puhuja sanoo. — Olkaa hyvä, jatkakaa.

Hälyttävää on, että aktiivisuuden lisäys ei kohdistunut kaikkein vaikeimmassa tilanteessa oleviin nuoriin. Nuorten yhteiskuntatakuu on ollut voimassa jo kymmenen vuotta. Siinä ajassa olisi pitänyt kyllä löytää paremmat konstit ja löytää tuen tarpeessa olevat nuoret ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2015 vp

myös vaikuttavia toimenpiteitä. Yllättävää Kelan tutkimusten mukaan oli se, että työttömyyden päättäneet kouluttamattomat nuoret eivät kuitenkaan hakeutuneet koulutukseen. Arvioni mukaan suurin ongelma nuorten syrjäytymisen torjunnassa on sekä henkilöresurssien että määrärahojen puute. Mitä vaikeammassa asemassa nuori on, sitä enemmän tarvitaan henkilökohtaista palvelua ja raskaita toimia, joiden yksikkökustannukset ovat korkeita, mutta se on vaikuttavuuden hinta. Vielä kalliimmaksi tulee se, jos nuori ei koskaan pääse kiinnittymään työelämään. Ja tässä kohtaa on mainittava, kun on esitetty kaikenlaisia leikkauksia työttömille — on sanottu muun muassa, että ansiosidonnaisen turvan lyhentäminen lisää aktiivisuutta ja työpaikkoja — että nuorillahan on ollut jo pidemmän aikaa sadalla päivällä lyhennetty ansiosidonnaisen kesto ja se ei ole millään lailla parantanut nuorten työttömien asemaa, ei ole lyhentänyt työttömyysjaksoja eikä lisännyt työpaikkoja. Päinvastoin nuorisotyöttömyys on koko ajan pahentunut.

Lisäksi kuluvan vuoden aikana olemme saaneet hälyttäviä viestejä työpajoista. Vaikka nuorelle olisi löydetty mielekäs toimenpiteitten ketju, ei määrärahoja ole löytynyt työllistämiseen tai rahojen käyttö on estetty hallinnollisella säätelyllä.

Arvoisa puhemies! Viimeinen Työllisyyskatsaus on korutonta kertomaa myös nuorten osalta. Heinäkuun lopussa nuoria työttömiä oli 57 000. Kasvua edellisvuodesta oli 5 000 henkeä, eli 10 prosentin kasvu vuoden aikana. Laajalla työttömyyden käsitteellä — eli työttömät ja toimenpiteissä olevat mukaan luettuna — työttömien määrä on jo liki 500 000 henkeä. Siitä voi päätellä paitsi talous- ja työllisyyspolitiikan epäonnistuneen myös sen, että aktiivinen työllisyyspolitiikka on laiminlyöty. Lisätalousarvion ja ensi vuoden varsinaisen talousarvion pelimerkit työllisyyden hoidossa ovat mitättömän pienet. Ja mikäli niitä ei oleellisesti lisätä, voidaan Suomen, muista Pohjoismaista poiketen, katsoa luopuneen kokonaan pohjoismaisesta aktiivisesta työllisyyspolitiikasta ja sen tavoitteista.

14.07 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Mustajärvi arvosteli pyrkimyksiä tehdä työttömyysturvaan muutoksia, joilla pyrittäisiin edistämään henkilöiden työllistymistä. Tässähän on ollut esillä keston lyhentäminen, ja niin kuin edustaja Mustajärvi puheenvuorossaan sanoi, nuorten kohdallahan kesto on lyhennetty 500:sta 400 päivään.

Edustaja Mustajärvi todisteli täysin sinänsä perustellusti, että eiväthän työttömyysturvaan tehdyt muutokset mitenkään lisää työpaikkoja. Mutta, edustaja Mustajärvi, oletteko todellakin sitä mieltä, että työttömyysturvaan tehtävillä muutoksilla ei ole minkäänlaista vaikutusta työttömien työllistymiseen? Kun me täällä eduskunnassa yhdessä olemme säättäneet 300 euron suojaosuuden kuukaudessa työttömyysturvaan, niin nyt jo tutkimukset osoittavat, että tällaiset henkilöt, jotka ovat työttöminä, ovat löytäneet paljon näitä pieniä töitä, (Puhemies koputtaa) joilla ovat tienanneet sen maksimissaan 300 euroa. Eli tämä osoittaa, että kyllä työttömyysturvamuutoksilla (Puhemies koputtaa) on vaikutusta myös työllistymiseen.

14.08 **Markus Mustajärvi vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuossa varsinaisessa puheenvuorossa otin esille sen pyrkimyksen lyhentää kaikilta työttömiltä ansiosidonnaisen työttömyysturvan kestoja. Ja jos meillä on ollut jo yksi kohderyhmä, jonka kohdalla sitä on kokeiltu, ja minkäänlaista myönteistä vaikutusta työttömyyden keston lyheneemiseen, työpaikkojen syntymiseen tai työttömien aktiivisuuden lisääntymiseen ei ole näh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2015 vp

tävissä, niin minkä takia vielä halutaan sitten ottaa tällainen epäonnistunut keino kaikkien kohdalla käyttöön?

Ja on aika mielenkiintoista, kuinka ontuvia nämä perustelut työllisyyspolitiikassa Suomessa ovat olleet. Kun työssäoloa on lyhennetty, on sanottu, että se aktivoi työttömiä. Kun työssäoloa on jatkettu, on sanottu, että se lisää työttömien aktiivisuutta. Eli on sanottu, että sillä on sama vaikutus, lyhennetään tai jatketaan työssäoloa, ja se ei kyllä minun logiikkaani mahdu. (Ben Zyskowitz: Ette vastannut siihen, mitä kysyin!)

14.09 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansaneläkelaitoksen tehtävä on huolehtia kansalaisten perusturvasta, ja tätä vasten on kyllä käsittämätöntä, että hallituksen taholta esitetään suuria leikkauksia eläkkeensaajien asumistukeen. Tästä on tullut postia kirjeitse ja puhelimitse ja sähköpostina valtavasti kansalaisilta, ja suuri huoli on siitä, miten pystytään selviytymään peruselämiseen tarvittavista asioista. Samanaikaisesti lääkekustannukset tulevat nousemaan ja myös muita etuisuuksia ollaan karsimassa.

Valitettavasti ministeri ei ole täällä paikalla, mutta haluaisin vastausta siihen, että onko hallitus nyt laskenut sitä, kuinka suurina nämä kaikki yhteisvaikutukset tulevat kohdistumaan yksittäisen kansalaisen taholla. Nyt en ole näissä esityksissä nähnyt minkäänlaisia laskelmia siitä, miten nämä heikennykset (Puhemies koputtaa) tulevat yksittäistä kansalaista kurittamaan.

14.10 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työttömyys on meidän yhteiskunnan suurin ongelma. Me joudumme maksamaan työttömyyskorvauksia suurin piirtein saman verran kuin valtio ottaa lainaa vuodessa. Eli työttömyyden hoitamisen pitäisi olla ykköstavoite, ja on käsittämätöntä, että hallitus leikkaa työttömyyden hoitoon osoitettuja määrärahoja, starttirahoja, palkkatukirahoja, ja tätä kautta se näkyy sitten siinä, että Kela joutuu maksamaan entistä enemmän työttömyyskorvauksia.

Työttömyyskorvaus takaa toimeentulon työttömyyden aikana, ja edustaja Zyskowitz on aivan oikeassa siinä, että kun edellisessä hallituksessa saimme aikaan sen, että tuli tämä 300 euron suojaosa, niin se on lisännyt sitä, että lyhyitä pätkiä voidaan ottaa vastaan. Mutta se ei tarkoita sitä, että meillä työttömyystuki, se perustoimeentulo, estäisi työn vastaanottamisen. Tämä mahdollistaa lyhyitä pätkiä, mutta ei kukaan ihminen, edustaja Zyskowitz, pysty elämään 300 tai 500 eurolla kuussa lyhyillä työpätkillä. Tämä mahdollistaa työhön siirtymisen, (Puhemies koputtaa) mutta tämä ei mahdollista toimeentuloa, ja siksi tarvitaan (Puhemies koputtaa) työttömyysturvaa.

Puhemies Maria Lohela: Käydään nyt hetki debattia, ilmoittautumismahdollisuus on nyt auki.

14.12 Sirkka-Liisa Anttila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa unohtuu, että useimmiten myöskin nuoren kohdalla on se ongelma, että kun hän yrittää hakea työtä, niin on kilpailemassa monta paljon pidemmän kokemuksen omaavaa. Eli nuorten pitäisi saada sitä työkokemusta, ja silloin katsotaan koulutuksen suuntaan, että siellä pitää sitä työssäolojaksoa lisätä, jotta nuorilla olisi niitä valmiuksia, jotta siitä työpätkästä voisi kilpailla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2015 vp

Sitten kysymys siitä, että se 300 euroa on erittäin hyvä: Se on totta, ja toivon, että sitä olisi voitu vaikka vähän nostaakin, koska se mahdollistaisi sellaisten lyhyempien työsuhteiden vastaanottamisen, jos niitä on tarjolla. Kaiken kaikkiaan kyllä tämä työttömyysturvan jäykkyys on yksi ongelma myöskin, että se ei mahdollista riittävästi lyhyempien työtilaisuuksien vastaanottamista eikä useimmiten myöskään koulutusta. Eli tähän pitää tulla ja tällä vaalikaudella varmaan tuleekin muutos. Jos oikein hallitusohjelman muistan, niin silta osin tullaan korjauksia tekemään myöskin muuhun kuin siihen tasoon ja pituuteen.

14.13 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin muistuttanut edustaja Zyskowiczia siitä, että työttömyysturvalla todella on merkitystä, ja toivoisin, että hän perehtyisi tuoreeseen väitöskirjaan, joka käsittelee sitä, miten esimerkiksi ansiosidonnaisella olevien karenssit ja työttömyysturvan päättymisen vaikuttavat. Tuo väitöskirja osoittaa, että ne vaikuttavat siten, että ihmiset poistuvat työvoimasta, ei siten, että he tulevat työvoimaan. Mutta sen sijaan esimerkiksi pitkään työttömänä olevilla, jotka ovat työmarkkinatuen varassa, nuo aktivointivelvoitteet ja karenssit vaikuttavat siten, että tullaan aktivointitoimenpiteisiin ja tullaan työvoimaan sitä kautta.

Siitä lähtien on kummallista, että kun Kelan, sosiaalitoimen ja työhallinnon yhteisillä monipalvelupisteillä on kiistatta ollut vaikutusta pitkäaikaistyöttömien palveluihin ja aktivointeihin, niin työhallinto on nyt se, joka vetäytyy näistä palveluista ja on antanut palvelukeskuksiin ohjeet, että pitää irtisanoa vuokrasopimukset näistä yhteispalvelupisteistä ja sitten ehkä katsoa jatkossa, löytyykö jostakin yhteistä paikkaa. Toivon, että puututte tähän, koska se on varmaan meidän yhteinen intressimme.

14.14 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowiczille vielä: en minä suinkaan hallituksen esitystä tästä suojaosan käyttönotosta viime kaudella vastustanut, vaikka monta muuta hallituksen esitystä vastustinkin. Siitähän on ollut monta hyvin erilaista mallia: aiemmin on ollut suojaosaa, on ollut soviteltua päivärahaa, monta eri mallia siitä, aikaisemmin oli suojaosa vielä poiketen, oliko kyseessä työttömyysturva tai aktiivitoimen aikainen koulutustuki. Mutta paras malli, jos halutaan kerran byrokratiaa poistaa, olisi se, että jos henkilöllä on jonakin päivänä työtä, hän vain ilmoittaa sitten työttömyysturvan maksajalle, että oli silloin töissä, ja siltä päivältä ei ole oikeutta työttömyysturvaan, mutta sitten muuten maksettava työttömyysturva ei siitä muutu miksiäkään, ja se olisi kaikista järkevin ja ennakoitavin muoto, eikä tarvitsisi odottaa kohtuuttoman pitkään sitten niitä euroja, jotka ovat välttämättömiä toimeentulon kannalta.

Ja kyllä se, että jos työttömyysturvassakin käytetään porkkanaa eikä keppiä, aktivoi ihmisiä aivan varmasti enemmän.

14.15 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että tällä kertaa minulla on kyllä enemmän ymmärrystä edustaja Mustajärven kritiikille kuin edustaja Zyskowiczin kritiikille.

Hallitus leikkaa näitä työllisyysmäärärahoja ja hallitus leikkaa niitä rahoja, joilla voitaisiin työttömiä auttaa. Edustaja Zyskowicz sen sijaan keskittyy kaipaamaan lisää leikkauksia työttömien toimeentuloon. He ovat menettäneet jo puolet palkastaan, ja sen jälkeen sitten leikataan vielä työttömyysturvaa lisäksi.

Oma tyttäreni jäi työttömäksi muutama päivä sitten, ja työvoimatoimistosta kerrottiin, että tilanne on semmoinen, että he voivat tammikuussa ehkä tavata. Tammikuussa ehkä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2015 vp

voidaan tavata ja katsoa, onko jotain tehtävissä tai tarjottavissa. Tämä on todellisuus, kun te olette hyväksyneet nämä määrärahaileikkaukset.

Mutta kun Kelasta puhutaan, palaan siihen, mistä tulee myös aika paljon palautetta, (Olavi Ala-Nissilä: Edellisen hallituksen aikana vai?) ja se on tämä eläkeläisten asumistuen leikkaus. Kun asumistukea leikataan, nyt eläkeläiset ovat tosi hermostuneita ja hyvin epätietoisia siitä, miten he tulevat pärjäämään. Kysynkin Kelan valtuutettujen puheenjohtajalta, edustaja Sarkomaalta: onko Kelassa ollut esillä valtuutettujen keskuudessa tämä asia, ja oletteko nostaneet tämän Kelan johdon tietoon, ja mitä Kela voi tässä tehdä?

14.16 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Tosiaan nyt käsittelyssä on Kelan (Hälinää — Puhemies koputtaa) kertomus vuodelta 2014, ja uudet valtuutetut ovat juuri aloittaneet työnsä, ja kyllä varmasti nämä tiukan taloudellisen tilanteen aiheuttamat välttämättömät leikkaukset ovat Kelan valtuutettujen kokouksessa esillä.

Tässä ihan sanon sen, että pitäisin hyvänä, että budjettikäytäntöä uudistettaisiin niin — olen itse pitkäaikainen valtiovarainvaliokunnan jäsen — että sen lisäksi, että siellä on momenttikohtainen tarkastelu, olisi hyvä, että budjetin yleisperusteluissa olisi väestöryhmittäin tarkemmin arvioitu, minkälaisia kokonaisvaikutuksia on maksujen korotuksilla, etuuksien leikkauksilla ja verotuksellisilla muutoksilla. Se lisäisi eduskunnan mahdollisuutta tarkemmin arvioida budjettia, ja tehtäisiin nämä läpinäkyväksi. Olen tätä asiaa nostanut esille, ja on vielä mahdollista, että ensi vuoden budjettiin tämä tulisi — siis minä toivoisin, että se siellä olisi. Näin valtiovarainvaliokunnassa ja eduskunnassa budjetin käsittely olisi vieläkin ehkä nykyaikaisempaa (Puhemies koputtaa) ja läpinäkyvää, ja toivon, että myöskin tämä viesti valtiovarainministeriöön menee, ja tämän eteen teen työtä.

14.17 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kadotetut nuoret ovat olleet se kohderyhmä, josta esimerkiksi nuorisotakuun piiriinkin on haluttu nämä nuoret löytää. He ovat niitä nuoria, jotka eivät ole työttömyyskorvausten piirissä, ja esimerkiksi etsivä nuorisotyö tekee heidän kanssaan työtään.

Kelan valtuutetut kuulivat viime vuonna asiasta asiantuntijoita, ja jos katsotte tätä kertomusta, niin sieltä löytyy myöskin ratkaisuehdotus, joka ei vaadi rahaa: nimittäin Kelan mahdollisuus antaa tietoja esimerkiksi etsivälle nuorisotyölle niistä nuorista, jotka saavat asumistukea mutta eivät saa mitään muuta tuloa, jolloin sitten etsivä nuorisotyö pystyisi tarttumaan mahdollisimman pian näiden nuorten asemaan. On siis olemassa muitakin keinoja kuin leikkauksia, joilla voidaan auttaa ja parantaa ihmisten tilannetta.

Haluaisin vielä pyytää edustaja Sarkomaalta, Kelan valtuutettujen puheenjohtajalta, (Puhemies koputtaa) sitä, että pitäisimme ylimääräisen valtuutettujen kokouksen, jossa nyt perehtyisimme näihin säästöihin ja niihin vaikutuksiin (Puhemies koputtaa) nimenomaan, esimerkiksi vaikka eläkkeensaajan asumistuen osalta.

14.19 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaankin on niin, että Kela toimeenpanee sitä lainsäädäntöä, jonka eduskunta päättää, ja varmasti säästöjen osalta on ihan hyvä, että ensin eduskunta käsittelee budjetin, mutta voimme sitten Kelan valtuutettujen työvaliokunnassa katsoa meidän kokouksia.

Mutta nuorten työllistymisen kannalta, nuorisotakuun kannalta on kyllä hyvä todeta se, mikä valtiovarainvaliokunnan mietinnössäkkin on ollut ja mihin Kelan valtuutetut ovat edellisellä kaudella kiinnittäneet huomiota ja mikä täällä Mustajärven puheessakin tuli

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2015 vp

esille, että ne kaikkein vaikeimmassa asemassa olevat nuoret eivät ole saaneet sitä apua ja tukea. Sen takia nuo mekaaniset toimenpiteet, kuten oppivelvollisuuden pidentäminen ja muut, eivät olisi auttaneet nuoria. Sen takia tarvitaan räätälöityjä toimia nuorille, ja sen takia tämä on yksi kärkihanke pääministeri Sipilän hallituksessa. Siihen myöskin suunnataan voimavaroja, ja uskon, että tällä hallituskaudella pääsemme paremmin siihen käsiksi. Mutta yleinen vaikea taloudellinen tilanne ja työttömyys tietenkin näkyy nuorten osalta, ja se on myöskin hidastanut näiden toimien näkymistä nuorten työllistymisessä.

Mutta tärkein asia Suomessa on se, että nuoret saavat työtä.

14.20 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Salissa kuuluu annettavan keppiä leikkurimuodossa ja sitten porkkanoita Mustajärven muodossa.

Keskustelu on mielenkiintoista, ja pitäisikö nähdä, että nyt pitää tuoda uusia elementtejä koko tähän järjestelmään: Esimerkiksi työmarkkinatukea voitaisiin käyttää helpottamassa niitten työntekijöiden turvaa, jotka saavat työpaikan. Eli tultaisiin molemmista suunnista vastaan, niin että yrittäjä, joka työllistää 200 päivää työttömänä olleen tai työttömän nuoren, saisi vapautusta ensimmäisenä vuonna 100 prosenttia palkan sivukuluista. Ja tätä työmarkkinatukea voitaisiin käyttää kompensoimassa sen työntekijän sosiaali- ja eläketurvan menetyksiä ja samalla kertaa tätä jatkettaisiin kolmelle vuodelle vielä 70 prosenttia ja 30 prosenttia, koska palkkatyöstä oleva verotus tekee tästä järjestelmästä yhteiskunnan kannalta kannattavan.

Tämmöisiä uusia asioita pitäisi tuoda eikä vain lähteä sille leikkurilinjalle.

14.21 Ben Zyskowitz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edellinen vastauspuheenvuoroni edustaja Mustajärvelle lähti siitä, että kun edustaja Mustajärvi varsinaisessa puheenvuorossaan teki sen johtopäätöksen, että muutokset työttömyysturvaan eivät lisää työpaikkoja, niin totesin, että tähän on sinänsä ihan järkeenkäypää. Mutta kerroin, että kun me säädimme tämän 300 euron suojaosuuden kuukaudessa työttömyysturvaan, niin monet työttömät tutkimusten mukaan ovat ottaneet tai saaneet näitä alle 300 euron työpaikkoja tai työpanoksia. Eiväthän nämäkään 300 euron suojaosuudet lisänneet työpaikkojen määrää, mutta silti työttömyysturvaan tehdyt muutokset johtivat siihen, että työttömät henkilöt ovat näitä työpaikkoja saaneet. Tämä oli minun perusväitteeni: työttömyysturvaan tehdyillä muutoksilla on vaikutusta siihen, miten asianomaiset ihmiset työllistyvät ja miten he ottavat tarjolla olevia työpaikkoja vastaan.

14.22 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowitz on kyllä nyt logiikkansa huipussa. Jos te sanotte, että 300 euron suojaosa työttömyysturvassa johtaa siihen, että työtä tehdään enemmän, niin siitä ei voi loogisesti vetää sitä johtopäätöstä, että ottamalla 300 euroa työttömyysturvasta pois tehtäisiin työtä enemmän.

14.22 Ben Zyskowitz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pointtini oli se, että opponoin sitä edustaja Mustajärven näkemystä vastaan, että työttömyysturvaan tehtävillä muutoksilla ei ole vaikutusta ihmisten työllistymiseen, koska, kuten kaikki ymmärrämme, työttömyysturvaan tehtävät muutokset eivät sinänsä lisää työpaikkoja, kuten edustaja Mustajärvi puheenvuorossaan totesi. Ja tähän on se, millä te vastustatte kaikkia työttömyysturvaan tehtäviä muutoksia; toteatte, että ei yhtään työpaikkaa lisää synny siitä, (Välihuutoja vasemmalta) että työttömyysturvaa muutetaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2015 vp

Tämä 300 euron suojaosuus edustaa minulle esimerkkiä siitä, että työttömyysturvaan tehtävillä muutoksilla on merkitystä työllistymisen kannalta. Kun me kannustamme työttömiä ihmisiä ottamaan työpaikkoja vastaan sillä, että voit tienata 300 euroa kuussa ilman että se syö sinun työttömyysturvaasi, niin huomaamme, että monet työttömät ovat voineet ottaa ja ovat ottaneet näitä töitä vastaan.

Tämä oli minun pointtini, eli työttömyysturvaan tehdyillä muutoksilla vaikutetaan ihmisten työllistymiseen.

14.24 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowicz on kyllä tahallaanväärinymmärtämisen mestari. Ymmärrän kyllä, että hän tekee joskus ihan kiusallaankin sitä, mutta nyt hänellä kyllä näyttää logiikka pettävän.

Kun työttömyysturvaan on kaavailtu leikkauksia — ei suinkaan porkkanoita vaan leikkauksia — niin minä otin esimerkin siitä, että kun nuorten kohdalla on ollut käytössä jo lyhennetty ansiosidonnaisen työttömyysturvan kesto, 100 päivää, niin se ei ole lisännyt työpaikkoja, ei ole lisännyt työntekijöitten aktiivisuutta eikä ole parantanut nuoren asemaa millään lailla. Nuorten asema on koko ajan pahentunut, yli 10 prosenttia on tullut nuoria työttömiä lisää vuoden aikana, 57 000 on kokonaismäärältä. On aivan vissisti eri asia puhua kannustavasta työllisyyspolitiikasta, porkkanoista, kuin niistä leikkauksista. Ja niitä leikkauksia te olette nytten tarjoamassa.

14.25 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Täällä on nyt puhuttu siitä, että työttömyysturvalla ja sen heikentämisellä ei ole mitään merkitystä. Kerron kaksi esimerkkiä viime viikolta:

Tapasin sairaanhoitajan, joka on jäänyt muusta työstä työttömäksi. Hän on ansiosidonnaisella päivärahalla. Hän itsekin sanoi, että ei hänen kannata mennä hoitoalalle nyt töihin, koska ansiosidonnainen päiväraha on niin hyvä. Hän tietää, että siellä on hyvin paljon työpaikkoja, mutta hän ei ota niitä vastaan.

Toinen esimerkki: Linja-autoyrittäjä. Hän kuusi kuukautta piti työllisyyskoulutuksessa linja-autonkuljettajaa, tarjosi vakituisen työpaikan. Mitäpä tämä herra vastasi? Ehei, minä palaan ansiosidonnaiselle päivärahalle.

Kyllä meidän pitää saada nämä epäterveet seikat pois meidän yhteiskunnasta. Myönän, että siellä on paljon työttömiä ihmisiä. Mutta tuntuu ihan siltä kuin tällaisia tapauksia ei olisikaan, ja näitä on varmaan kaikilla tuttavapiirit täynnä. Että myönnetään nyt kuitenkin se, että leikkauksella on merkitystä. Pitäisikö antaa vielä enemmän rahaa, että he varmasti olisivat kotona?

14.26 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työttömyysturvan perusajatus on se, että työtön on työmarkkinoitten käytettävissä. Kyse ei ole siis mistään vastikkeettomasta turvasta. Jokaisessa tapauksessa, jossa kieltäydytään määräämisestä työstä tai pysyvistä työstä ja se kieltäytyminen ilmoitetaan työvoimatoimistoon, sanktio paukkuu ihan varmasti. Jos sen tekee toistuvasti, työttömyysturva evätään määräämättömäksi ajaksi, kunnes työtön omilla toimillaan osoittaa, että aktiivisesti hakee töitä. Se on pomminvarma asia. Jos näitä kieltäytymisiä ei ilmoiteta sitten viranomaisille, niin se — ja kaikki tällaiset — on kyllä sen tarjoajankin syy. Jos on tarjolla työpaikka ja asianmukaiset työehdot ja siitä kieltäydytään, niin silloin sen tarjoajan velvollisuus on ilmoittaa se asia viranomaisille, jotta tulevat ne laissa säädetyt sanktiot.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2015 vp

14.27 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowitz nyt sekoittaa kaksi asiaa selkeästi. (Eero Heinäluoma: Vain kaksi?) — No, useampia-kin, mutta tällä kertaa kaksi. — Kyllä täällä vasemmalla laidalla salissa halutaan työttömyysturvaa muuttaa. Siitä on esimerkki se, että me ajoimme voimakkaasti tätä mahdollisuutta työskennellä 300 eurolla. Meidän mielestä se voisi olla korkeampikin. Se on porkkana, jolla ihminen voi ottaa lyhyen patkän, muutaman tunnin, töitä vastaan. Sitä kautta työllistyminen parantuu.

Mutta jos me leikkaamme työttömien perusturvaa, niin se ei paranna työn vastaanotto-mahdollisuuksia mutta se heikentää ihmisten toimeentuloa, työttömien, jotka jo nyt ovat kurjassa asemassa. Me kannatamme sitä, että entistä enemmän tulee porkkanoita työttömyysturvaan, mutta me emme hyväksy sitä, että työttömiä, jotka ovat nyt jo köyhiä, köyhytetään entistä enemmän.

14.28 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun nyt työttömyysturva on keskimäärin noin puolet palkasta, sanoisin niin, että se, joka ei ota vastaan oman alansa työtä, ei toimi kyllä taloudellisesti kovin järkevällä tavalla. Kun täällä kuuntelee tätä keskustelua, niin olen kyllä äärimmäisen hämmästynyt näistä perussuomalaisen riveistä tänään ja jossain määrin aikaisemminkin tulleista puheenvuoroista. Tämä puolue on ihan toinen kuin mikä täällä viime vaalikaudella esiintyi. (Susanna Huovinen: Tai Siwan kulmalla, vaalitoreilla!) Se, mitä te puhuitte ihmisille, oli ihan muuta kuin työttömien toimeentulon leikkaus — ennen vaaleja. Mutta on hienoa nähdä, että te olette kyllä löytäneet oikean paikkanne hallituksessa yhdessä edustaja Zyskowiczin kanssa, joka on aina täällä kannattanut näitä pienituloisten etujen leikkauksia.

Tämä on kummallinen maailma. Näitä suurituloisia halutaan palvella ja rohkaista porkkanoilla. Nyt tehdään selvästikin metsäverotukseen uutta verovähennystä. Perintöverotusta pitää keventää, jotta metsänomistajat tekevät kauppaa, ja työttömältä pitää leikata työttömyysturvaa, jotta hän menee töihin. Yrittäjille tarvitaan yrittäjävähennys, jotta heitä kannustetaan, ja sitten työntekijälle tehdään palkanalennuksia, ylityö- ja sunnuntaikorvaukset pois. Koko tämä lista, minkä te olette tehneet. (Puhemies koputtaa) Toisille porkkanat ja toisille kepit. (Ben Zyskowicz: Ja juuri todistitte, että porkkanat toimii paremmin!)

14.29 **Olavi Ala-Nissilä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ymmärtänyt, miten metsäverotus liittyy tähän, mutta varsinainen viestini on se, että ei tässä tarvita todellakaan syyllisiä vaan nuorille ja muille ihmisille työpaikka. Tämä katastrofaalinen työllisyyskehitys pitäisi voida muuttaa. Jos viime vuonna edellinen hallitus on alibudjetoinut työllisyysmäärärahoja, niin se on tietysti ongelma, joka olisi ehkä pitänyt nopeammin korjata. Samoin ely-keskusten toiminta on heikkoa, ja siinäkin ei nyt ihan ainakaan tästä nykyhallituksesta kannata syyllistä hakea, jos niitä halutaan hakea.

Mutta todellakin me tarvitsemme Suomessa kuitenkin tietyn omavastuun ihmisille, tiettyä kannustavuutta järjestelmissä, ja jos me lähdemme siitä, että sitä ei ole, niin ollaan näissä esimerkeissä — minullekin on tullut monta, ja en tiedä, ovatko ne totta, mutta yrittäjät sanovat, että paikkakunnalla on paljon työttömiä mutta he eivät saa työntekijöitä. Mistä tämä ilmiö sitten kertoo, sitä voi jokainen miettiä. (Markus Mustajärvi: Ammattisuoja on poistettu aikoja sitten! — Eero Heinäluoma: Mennään yhdessä katsomaan!)

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2015 vp

14.30 **Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin Kelan valtuutettujen puheenjohtajana vähän muistuttaa siitä, että kaikki se, mitä täällä keskustellaan, ei ole Kelan syytä, vaan Kelan valtuutetut seuraavat näitä asioita, joita täällä on keskusteltu.

Mutta sen haluan todeta, että hallituksessa meillä on kokeneita konkareita, hyvin asiantuntevia ihmisiä, ja sen takia täytyy todeta kyllä, että olen todellakin hämmästynyt siitä, ett-eikö tiedettäisi jo ilman selvityksiäkin, mitä eläkkeensaajien asumistuen leikkaus käytännössä tarkoittaa eläkkeensaajien toimeentulolle. Tällä hetkellä eläkkeensaajat, jotka saavat asumistukea, ansaitsevat noin 700:sta vajaaseen tuhanteen euroon kuukaudessa. Asumiskustannukset ovat 500:sta 700—800:aan euroon. Tällä hetkellä keskimääräisesti eläkkeensaajat saavat asumistukea reilu 200 euroa, ja noin 100 000 eläkkeensaajaa tulee menettämään alle 200 euroa asumistukea. (Puhemies koputtaa) Toivoisin, että ilman mitään ylimääräisiä vaikutuksenarviointeja (Puhemies koputtaa) nämä kokeneet edustajat, kuten Zyskowicz ja Sarkomaa, jo omalta osaltaan lähtisivät painostamaan siihen, (Puhemies koputtaa) että eläkkeensaajien asumistuki palautetaan sellaiseksi kuin se tällä hetkelläkin on.

14.31 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen mielenkiinnolla seurannut tätä keskustelua ja totean sen, että mitä tulee näihin työttömyyskorvausten maksuun liittyviin rahoihin, niin todellakin edellisen hallituksen viimeisessä budjetissa oli aika rankka alibudjetointi. Johtuisikohan tämä rahojen puute siltäkin puolelta hieman? Toivottavasti tunnustetaan myös tosiasiat sellaisina kuin ne ovat.

Mutta ei auta kovin paljon etsiä syyllisiä, kuten Olavi Ala-Nissilä omassa puheenvuorossaan äsken sanoi. Tärkeämpää tässä valtiossa olisi se, että pystyisimme poistamaan byrokraatia niin tehokkaasti, että sille ihmispoloiselle, joka joutuu siihen työttömyyskierteseen, luotaisiin aito mahdollisuus työllistyä ja hänet jopa palkittaisiin siitä, jos hän omaloitteisesti löytäisi työpaikan. Nythän tämä järjestelmä rankaisee ja passivoi. Minun mielestäni meidän pitää päästä sellaiseen järjestelmään, jossa nuorelle, joka aktiivisesti saa työpaikan, tai kenelle tahansa, joka löytää työpaikan, annetaan siitä työvoimahallinnon puolesta vaikka pieni bonus, että hän on ollut itse aktiivinen.

Sitten tämä byrokratian yleinen purku. Ilman sitä yleistä purkua tästä hommasta ei tule mitään. Se on nyt otettu hallitusohjelmaan, (Puhemies koputtaa) ja sitä noudatetaan. Toivottavasti opposition puolelta tulee vahvaa tukea.

14.33 **Heli Järvinen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tämä keskustelu alkaa vahvasti haiskahtaa siltä, että niin oikealla kuin vasemmallakin kannatetaan perustuloa ja ollaan yhtä mieltä myös siitä, että työnteosta ja työn vastaanottamisesta pitää tehdä kannattavaa kaikissa olosuhteissa. On selvää, että pitkät käsittelyajat ja työttömyys-turvan vähentäminen eivät lisää työpaikkoja eivätkä nuorten työllisyyttä.

Edustaja Heinäluoman esimerkki oli surullinen mutta valitettavan totta. Yhtä valitettavan totta on se, että moni nuori kipuilee te-toimiston ja Kelan erilaisissa neuvoissa saamatta työpaikkaa tilanteessa, jossa sitä tarvittaisiin. Eli nuorille pitää saada yhden luukun periaate, jotta nämä väliinpuotoajat saadaan kiinni.

Kannatan lämpimästi myös edustaja Sarkomaan ehdotusta leikkausten ja miksei myöskin lisäysten vaikutusten paremmasta arvioinnista valtiovarainvaliokunnassa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2015 vp

14.34 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä täytyy todeta, että jotain mätää tässä systeemissä on. Toki työttömiä on, ja niitä tilanteita on hyvin monenlaisia: toinen etsii tosissaan töitä, toiselle tarjotaan eikä vastaanota.

Vierailin reilu kuukausi sitten Lieksassa leipomossa. Siellä järjestettiin rekrytointikoulutus, ja siihen haku oli päällä. Tähän koulutukseen olisi otettu kymmenen ihmistä, joista kuudelle luvattiin jo etukäteen pysyvä työpaikka ja neljällekin osa-aikaista työtä. Noita kymmentä henkilöä ei löytynyt Lieksasta, kaupungista, jossa on 20 prosentin työttömyys. Ei kannattanut kuulemma uhrata ansiosidonnaista päivärahaa. Vierailin metallipajassa, joka oli etsinyt jo kuukausia kahta koneistajaa. Ei löytynyt. Ja kuitenkin tuo koneistajankin työ on erittäin mielenkiintoinen monen nuoren miehen mielestä, mutta eivät nämä yritykset (Puhemies koputtaa) henkilöitä töihin saaneet. Jottain tarttis tehdä!

14.35 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajat Kiljunen ja Haatainen ottivat täällä esille eläkkeensaajien asumistuen leikkaukset, ja huolimatta hallituksen lupauksista vähentää näitä leikkauksia nämä leikkaukset tulevat johtamaan toimeentulotuen käytön kasvuun pienituloisten eläkeläisten keskuudessa. Toimeentulotuen pitäisi aina olla viimesijainen toimenpide vaikeassa elämäntilanteessa, mutta nyt on riskinä, että kymmeniätuhansia pienituloisia eläkeläisiä joutuu pysyvän toimeentulotuen piiriin. Tämä on epäinhimillistä, mutta ei tämä myöskään varmaan säästöjä tuo. Mutta kaikkein eniten minä olen huolissani niistä eläkeläisistä, jotka ovat tulleet minulle suoraan sanomaan, että he eivät muuten toimeentulotukea tule hakemaan — mieluummin he tinkivät lääkkeitä tai ruuasta, koska se on heille niin vaikea asia.

14.36 **Kristiina Salonen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minä nyt veotoan teihin, kansanedustajat, että ette sen perusteella, että olette jutelleet yhden tai kahden ihmisen kanssa, leimaisi kaikkia työttömiä. Tämä ihmiskuva on ihan käsittämätön, mikä tällä hetkellä vallitsee yleisessä keskustelussa ja jota me kansanedustajat nyt vielä oikein lisäämme, että ihmiset ovat laiskoja ja työtä vieroksuvia ja valtaosa työttömistä ei haluaisi tehdä töitä, vaikka oikein tarjottaisiin. Oletteko todella tätä mieltä? En yhtään ihmettelisi, vaikka ihmiset lähtisivät mielenilmaukseen ihan pelkästään sen perusteella, millaiseksi heitä halutaan nyt leimata.

Työvoiman kohtaanto-ongelma on eri asia. Työn vastaanottamisen velvollisuutta on laajennettu juuri. On tehty monenlaisia toimia.

Ja sitten pitää vielä suojaosuudesta sanoa, että siinä on puututtu järjestelmän ongelmiin. On huolehdittu siitä, että muutokset eivät aiheuta sitä, että olet seuraavat kolme kuukautta ilman tukia, koska käsittely kestää niin kauan. Siitä siinä on kysymys.

14.37 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muistelen, että SDP:n puheenjohtaja edustaja Rinne sanoi joku päivä sitten niin, että työttömyysturva ei ole mikään vuorotteluvapaa, ja se on aika hyvin sanottu. Että kyllähän ajatus on, että jos olet työttömänä, ilman muuta haet itse työpaikkaa, olet työmarkkinoiden käytettävissä. Muuten työttömyysturvaa ei tule. Ja se turva tarvitaan, se on tärkeä osa meidän kaikkien hyvinvointia ja pärjäämistä, että voimme luottaa siihen, että tulot eivät mene nolnaan työttömyyden sattuessa.

Kun täällä keskustan edustajat ovat tuoneet useamman tällaisen yrityksen, jossa on tilanne se, että avoimet työpaikat eivät täyty ja työttömät eivät halua heidän kertomansa mu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2015 vp

kaan mennä niihin, niin ehdotan todellakin, että mennään yhdessä sinne ja katsotaan. Sehän on aika tärkeä tieto, että mistä tämmöinen johtuu ja miten se tilanne siellä työpaikalla on, jos ei tule jossain Lieksassa hakijoita tällaiselle kurssille, jossa luvataan työpaikka. Mennään ja katsotaan, sillähän se selviää. Eihän tämä sen kummempaa ole, ja sitten meillä on yhteinen käsitys tästä asiasta. Mutta senkin jälkeen sanon, että meillä on tuoreimman selvityksen mukaan (Puhemies koputtaa) 480 000 ihmistä ilman töitä. (Puhemies koputtaa) Tuskin he nyt kaikki voivat olla laiskoja. (Hannakaisa Heikkinen: Lähdetään!)

14.38 Eero Suutari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun mielestäni on tärkeämpi kuitenkin tämä kohtaanto-ongelma, joka ainakin tuolla Kainuussa esiintyy sillä tavalla, että meillä on maan korkein työttömyys mutta myös maan korkein työvoimapula muutamilla aloilla. Olen samaa mieltä kuin edustaja Salonen siinä, että tässä asiassa meidän pitäisi kuitenkin tehdä vielä enemmän töitä eikä lähteä yhdessä syyllistämään sitä työnantajaa, joka ei välttämättä saa työntekijöitä sinne. Tämä tällainen on minusta väärää politiikkaa.

14.39 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toden totta, kyllä olennaista on se, että työntekijät ja työpaikat saadaan kohtaamaan. Ja kun käsitellään täällä Kelan kertomusta, niin on hyvä todeta, että Kelalla on yhteinen toimipiste täällä pääkaupunkiseudulla, In To Finland -piste, jossa Kela ja Verohallinto tarjoavat palveluita työpöytäisille maahanmuuttajille, jotta he pääsevät siihen työhön kiinni. Tämän tyyppisiä innovaatioita tarvitaan, ja kyllä sanon, että kiitokset kuuluvat Kelan henkilöstölle. Siellä on palveluinnovaatioita tehty. Siellä on kerralla kuntoon -periaate, joka voisi olla te-toimistoissa ja meidän terveydenhuollossa. Siellä on asiakasohjausta. 52 prosenttia hakemuksista on jo verkossa, ja niille asiakkaille, jotka tulevat paikalle, aulassa on jo vastassa henkilö, joka auttaa. Ja hyvin haastava on tilanne esimerkiksi pääkaupunkiseudulla: 160 maasta on asiakkaita, ja yhteistä kieltä on vaikea löytää.

Eli palveluinnovaatioita tarvitaan ja niitä erityisesti kyllä te-toimistoon. Täällä ei entinen ministeri Ihalainen ole paikalla. Hän tietää, ja hänen aikanaan oli todella isot haasteet, ja nyt tämän hallituksen täytyy löytää keinot siihen, että jokainen työtön saa ajoissa apua, koska sitä nopeammin (Puhemies koputtaa) työllistyy, mitä nopeammin saa apua.

Puhemies Maria Lohela: Puhujalistaan.

14.40 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa puhemies! Tässä puheenvuorossani nostan muutamia asioita Kelan valtuutettujen toimintakertomuksesta viime vuodelta näin tuoreena, uutena Kelan valtuutettuna.

Yhä useampi Kelan asiakas hoitaa asiointinsa nyt verkossa. Kelan verkkosivujen kävijämäärät ovat kasvaneet vuosittain. Viime vuonna käyntejä oli jo 24,4 miljoonaa. Verkkosivustopalveluihin kirjaututtiin yli 15 miljoonaa kertaa. Jo 52 prosenttia kaikista hakemuksista lähetettiin verkkoasiointipalvelun kautta. On tärkeää kehittää verkkoasiointia, koska sillä tavalla on potentiaalia saada paljon säästöjä palvelutason kuitenkin säilyessä tai jopa parantuessa. Kuitenkin mahdollisuus kasvotusten ja puhelimesta asiointiin pitää säilyttää. Etenkin ikäihmisillä voi olla vaikeuksia hoitaa asioitaan verkossa.

Arvoisa puhemies! Kelalle on asetettu tiukat säästötavoitteet. Kelan toimintamenoja supistetaan vuodesta 2015 alkaen siten, että säästö on 15 miljoonaa euroa ensi vuodesta läh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2015 vp

tien. Mutta samalla on tehtäviä lisätty. Elatustuki ja vammaisten tulkkaukspalvelu on otettu repertuaariin, ja suunnitellaan edelleen lisättävän vuonna 2017 perustoimeentulotuki ja myöhemmin kenties omaishoidon tuki. Tässä voi nähdä ristiriitaa, ainakin isoja haasteita. Mutta kaiken kaikkiaan palveluiden siirtäminen Kelalle on hyvä kehityssuunta. Tämä palvelee ajatusta vähemmästä byrokratiasta ja siitä aidosta yhden luukun periaatteesta.

Virkakielen selkeytyshanke saa kiitosta. Tässä olisi jatkossa kiinnitettävä huomiota myös eri virastojen kielenkäytön yhtenäistämiseen, esimerkiksi Kelan ja Verohallinnon välillä. Kelassa asiakaspalvelijat ovat olleet aivan yhtä hämillään kuin heidän asiakkaansa, kun yritettiin tulkita, mitkä tulot vaikuttavat opintotuen tulorajoihin. Kela ja Verohallinto käyttivät tässä yhteydessä eri termejä.

Arvoisa puhemies! Tasa-arvoisen kohtelun takaamiseksi esimerkiksi omaishoidon tuen siirto kunnilta Kelalle olisi tärkeää. Nyt hoitopalkkioiden suuruudessa on isoja eroja alueiden välillä. Ongelmana on, kuten tiedämme, että useat kunnat alimitoittavat omaishoidon tuen määrärahat. Tämä luo epäoikeudenmukaisuutta järjestelmään, ja se voi vaikuttaa negatiivisesti kansalaisten halukkuuteen toimia omaishoitajina jatkossa. Omaishoidon määrän väheneminen kiihdyttää hoitomenojen kasvua. Ja niin kuin tiedämme, omaishoito pienentää merkittävästi hoidon menoja. Tällä hetkellä ilman omaisten apua ikääntyneiden hoidon menot olisivat vuosittain 2,8 miljardia euroa nykyistä suuremmat.

14.44 Niilo Keränen kesk: Arvoisa puhemies! Kelan valtuutettujen toimintakertomusta on käsitelty tänään ja perjantaina jo varsin monipuolistesti, ja niinpä otankin vain muutama asian esille.

Valtuutettujen ensisijainen tehtävä on valvoa Kelan toimintaa ja hallintoa. Valtuutetulla on kuitenkin myös mahdollisuus tuoda esiin niin eduskunnan kuin yksittäisten kansalaistenkin havaitsemia epäkohtia, jotka saattavat kaivata Kelan organisaation huomiota. Valtuutettujen on myös mahdollista tehdä ehdotuksia Kelan toiminnan kehittämiseksi.

Niinpä katsonkin vähän tulevaisuuteen, arvoisa puhemies. Toimeentulotuen perusosa tulee siirtymään Kelan käsiteltäväksi vuoden 2017 alusta. Kaikki me, jotka olemme jollakin tapaa tekemisissä toimeentulotuen tai vähäosaisten ihmisten kanssa, tiedämme, että ihmisen tai perheen elämän joutuminen toimeentulotuen varaan on aika rankka juttu. Useimmiten kysymys ei ole pelkästään rahasta ja leivän ostamisesta, vaan köyhyys on monimutkainen ja ihmisen psyykettä kovasti rassaava asia. Kun perustoimeentuloturva näillä ihmisillä siirtyy Kelan hoidettavaksi, monen sosiaalityöntekijän kysymys on jo nyt ollut, tuleeko perusosan maksaminen olemaan vain rahaliikennettä vai saavatko ihmiset ja perheet myöskin henkistä tukea, keskusteluapua, monipuolista sosiaalityöntekijän tukea, ohjeita kohdennetusta ja tarveharkinnaisesta toimeentulotuesta.

Arvoisa puhemies! Meille uusille Kelan valtuutetuille tulee olemaan melkoinen haaste, että saamme tulevaisuudessa riittävästi tietoa siitä, miten uusi toimeentulotuen järjestelmä aiotaan panna toimeen ja miten se sitten toimii. Toivonkin, että sitten tulevaisuudessa valtuutettujen kertomuksessa myös eduskunta saa riittävästi tietoa. Ei ole toivottavaa, että nämä kaikkein köyhimmät ihmiset jatkossa joutuvat juoksemaan sekä Kelan luukulla että kunnan sosiaalitoimistossa.

14.46 Anne Louhelainen ps: Arvoisa puhemies! Kelan toiminta ei ole poliittisille tuulille herkkä, sen toimintalinja ei vaihtelee vaalikausittain. Kelan toimintaa ohjaa se, että kansalaisten perusturva on perustuslaissa merkitty. Kelalla on myös tiedotusvastuu kansalaisille

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2015 vp

erilaisista etuuksista ja Kelan palvelutoiminnasta. Kelan valtuutettujen tehtävä puolestaan on valvoa Kelan hallintoa. Nyt käsitellyssä olevassa toimintakertomuksessa tarkastellaan Kelan toiminnan sujuvuutta vuonna 2014.

Arvoisa puhemies! Eräänä kuitenkin vielä ratkaisemattomana ja tärkeänä kysymyksenä on omaishoidon tuen maksatuksen siirtäminen kunnilta Kansaneläkelaitokselle. Kysymys olisi nykyiseen kuntien järjestämisvastuuseen nähden tarkoituksenmukaisemmasta ja oikeudenmukaisemmasta järjestelmästä. Kysymys omaishoidon tuen järjestämisestä on monella tapaa erittäin tärkeä. Karu todellisuus on nimittäin se, että valtionosuuksissa ei ole omaishoitoon tarkoitettua rahaa korvamerkitty ja näin ollen siihen tarkoitettut rahat ovat joissakin kunnissa valitettavasti kuluneet ehkä kunnan muiden velvoitteiden hoitamiseen. Useissa kunnissa omaishoitosopimukset on jätetty jopa kokonaan tekemättä, syynä rahoituksen puute. Jos palkkiot, palvelut ja hallinto ynnätään yhteen, yksi omaishoitosopimus kustantaa kunnalle noin 13 200 euroa vuodessa. Keskimääräisesti omaishoitosopimuksia Suomessa on tehty 7,9 tuhatta asukasta kohden. Omassa kotikunnassani Hollolassa olemme nipin napin keskiarvon yläpuolella, mutta monessa muussa kunnassa tilanne on paljon heikompi.

Arvoisa puhemies! Kuten monet muutkin instanssit, Kelakin on rakennemuutosten kourissa. Kelassa on käynnissä sen historian suurin uudistus. Kelan hallitus hyväksyi viime joulukuussa uuden organisaatorakenteen, joka aloittaa ensi vuoden alussa. Valtiontalouden sopeuttamis- ja säästötoimenpiteistä osa on kohdistettu myös Kelaan. Kelan toimintamenoja supistetaan tämän vuoden alusta niin, että ensi vuodesta alkaen säästöä saavutetaisiin 15 miljoonaa euroa. Näitä säästöjä edustaja Sarkomaa ansiokkaasti jo äsken selvitikin.

Palveluverkoston laajuus ja kattavuus herättää varsinkin kansalaisissa keskustelua. Palveluita pitäisi taata tasapuolisesti ja kattavasti kaikkialla Suomessa. Kelan toiminta on yhteiskunnallisesti varsin vaikuttavaa, ja sen kautta ihmiset saavat erilaisia sosiaaliturvaan kuuluvia etuuksia ja palveluita. Hakemusasioiden määrä onkin kasvanut roimasti. Lähtövaikutelma on kuitenkin se, että kovasta työpaineesta huolimatta Kela on selvinnyt vaativassa tilanteessa hyvin. Saajamääriltään suurin etuus viime vuonna oli sairaanhoitokorvaukset, joita sai yli 4 miljoonaa henkilöä. Lapsilisää puolestaan maksettiin yli miljoonasta lapsesta. Erityisesti työttömyysturva- ja asumistukihakemusten määrä kasvoi Suomen huonon taloudellisen tilanteen takia.

Arvoisa puhemies! Kansaneläkelaitoksen tehtävänä on muun muassa turvata väestön perustoimeentuloa, edistää terveyttä ja tukea itsenäistä selviytymistä eri elämäntilanteissa. Kansaneläkelaitos on hoitanut ja hoitaa monien suomalaisten perusturvaa eri elämänvaiheissa. Kaiken kaikkiaan Kela on paljon vartija: Kelan toiminta kattaa suomalaiset vauvasta vaariin. Tässä toimintakertomuksessa todetaankin osuvasti, että Kelan toiminta-ajatuksena on "elämässä mukana — muutoksissa tukena". Paljon haasteita riittää Kelan toimintojen sujuvan toiminnan varmistamiseksi myös jatkossa.

14.50 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kelan asiakastyytyväisyys on korkea, mutta on yksi kansalaisryhmä, joka usein antaa minulle kielteistä palautetta Kelan tietystä toiminnasta. Kuurot henkilöt ovat usein ottaneet minuun yhteyttä siitä, etteivät tulkkauspalvelukeskuksen palvelut heidän kohdallaan aina toimi. Esimerkiksi etätulkkauksen tekniikka ei toimi niin kuin pitäisi ja viesteihin ei aina edes vastata. Eniten kuitenkin tulee kielteistä palautetta siitä, ettei asiakkaan yksilöllisiä tarpeita aina huomioida tulk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2015 vp

kia valitessa. Paikallisesti esimerkiksi tulkin vaihtaminen ei onnistu, vaikka jollakin vapaina olevalla tulkilla olisi paremmat viittomakielen valmiudet asiakkaan tarvitsemassa asiassa. Näihin asioihin toivoisin Kelassa panostettavan, koska asian kuntoon saattaminen ei ainakaan näin arkijärjellä tuntuisi olevan kovin hankalaa.

Paljon muitakin hyviä asioita on tapahtunut: esimerkiksi sähköisten palveluiden kehittäminen on ollut Kelassa järkevää ja tehokastakin. Olen kuitenkin huolissani niistä ihmisistä, jotka eivät pysty sähköistä asiointia hyödyntämään, ja tähän ongelmaanhan myös oikeusasiamies puuttui viime keväänä omassa kertomuksessaan — ei toki Kelaa mainiten, mutta yleisellä tasolla yhteiskunnallisena haasteena. Toivottavasti Kelassa varmistetaan, että kansalaiset saavat palvelua myös kasvokkain. Erityisesti harvaan asutuilla seuduilla kansalaisilta on tullut palautetta siitä, että esimerkiksi monipalvelupisteissä ei saa henkilökohtaista palvelua Kelan asiantuntijalta, vaikka asiakas sitä tarvitsisi. Jos monipalvelupisteissä oletetaan käytettävän etäyhteyksiä, niin kyllä siellä pitäisi olla myös henkilö, joka ohjeistaa ja opastaa näiden etäyhteyksien käyttöön, koska kaikilla kansalaisilla ei ole siihen valmiuksia.

14.52 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Ihan tähän yleiseen perusteluun haluan edelleen oikeastaan puuttua, mistä vähän puhuin viime kerrallakin.

Kela antaa perusturvaa ihmisille eri elämäntilanteissa, ja on ehdottoman tärkeää, että Kelan rahoitus pystytään turvaamaan kaikissa olosuhteissa, myös tänä päivänä ja tulevaisuudessa. Tällä hetkellä Kelan tuotoista tulee valtiolta 69 prosenttia, sairausvakuutuksen maksujen osalta 25 prosenttia, kunnat 5 prosenttia ja muut erilaiset tuotot 1 prosentti. Nyt hallitus kuitenkin murentaa tätä perusrahoitusjärjestelmää ja pienentää sairausvakuutuksen maksun osuutta, ja se tulee vääjäämättä vaikuttamaan myös Kelan kokonaisrahoitukseen. Edellisellä kerralla, kun näin tapahtui, me Kelan valtuutetut, kaikki yhdessä poliittisista puolueista riippumatta, perehdyimme asiaan ja otimme siihen yhtenäisen kannan, että valtion pitää huolehtia siitä, että tämä perusrahoitus pystytään turvaamaan. Silloin tämä oli sillä tavalla hieno asia, että Kela myös yli puoluerajojen oli yksimielinen asiasta. Nyt hallitus alentaa yksityisten työnantajien työtulovakuutusmaksua, ja sitä kautta se tulee murentamaan perusrahoitusta lähes miljardi euroa elikkä arviolta noin 950 miljoonaa euroa.

Mutta toinen asia, joka on myös huono asia, on se, että hallitus eriarvoistaa eri työnantajia ja sitä kautta kohtelee eriarvoisesti niin yksityisiä työnantajia kuin julkisia työnantajia. Tämä alennus kohdistuu pelkästään yksityisille työnantajille, ja julkiset työnantajat edelleen maksavat työtulovakuutusta aivan kuten ennenkin. Tästä syystä hallitus eriarvoistaa meidän työnantajapolitiikkaa, ja toivoisin, että hallitus sitä kautta myös puuttuisi tähän, että näin ei tulisi tapahtumaan.

Nyt kysyisinkin — täällä on Kelan valtuutettujen puheenjohtajat: pystyisimmekö me Kelan valtuutettuina perehtymään tähän asiaan samalla lailla kuin edellisellä kerralla ja ottamaan sitten yhteisen kannanoton tähän asiaan, jotta sitten tämä (Puhemies koputtaa) Kelan perusrahoituksen riittävyys kuuluisi tässä?

Arvoisa puhemies! Kysyn sitten seuraavan kysymyksen seuraavassa puheenvuorossa.

14.55 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! Tosiaan käsittelyssä on Kelan valtuutettujen kertomus vuodelta 2014. Kelan valtuutettujen seuraava työvaliokunta on perjantaina, ja varmasti siinä voimme näitä asioita käydä läpi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2015 vp

Siitä asiakaspalvelusta kasvokkain on hyvä todeta — kun erityisesti kansanedustuslaitoksen pitää valvoa sitä, että jokainen kansalainen saa palvelua — että on hyvä, että netissä on palveluita, 52 prosenttia käyttää, mutta vaikka siellä yhteispalvelupisteissä kaikkia etuusia omaavaa henkilöä ei aina voi olla, niin siellä saa opastusta, mistä apua saa, ja myöskin tietotekniikan käyttöön. Erityisesti on paneuduttu siihen, että paikan päällä, esimerkiksi kun mennään tuonne Kampin toimistoon, on aulaohjaaja, niin että kädestä pitäen myöskin autetaan, koska esimerkiksi kielelliset ongelmat ovat aika haastavia, koska virkakielinä ovat suomi ja ruotsi ja pelkästään englantikaan ei riitä, kun meillä on 160 maasta ihmisiä esimerkiksi täällä pääkaupunkiseudulla.

Mutta tästä tulkkiasiaista haluan sanoa sen, että tulkkauspalvelu siirtyi 1.9.2010 Kelalle ja nyt ensimmäinen kilpailutuskausi on ohi ja ollaan toisessa, ja siinä on todellakin kotiutettu nämä palvelut Kelan toimintaan niin, että ihan siitä tilauksesta siihen toimintaan asti ne ovat yksissä käsissä. Juuri tuossa ennen eduskuntavaaleja, muutamaa päivää ennen, oli Kelan tulkkauspalvelun kehittämispäivät, ja siellä nostettiin monta asiaa, joita nyt viedään eteenpäin. Itse kyllä luotan, että tämä on parempi tulevaisuudessa: näitä kehittämistoimia on otettu esiin ja 31 uutta henkilöä on palkattu, näistä puolet on tulkkereita. Mutta tätä varmasti seuraamme Kelan valtuutetuissa, ja tärkeää on, että tämä asia toimii, ja se ei todellakaan ole ollut vielä priimaa, mutta parempaan päin ollaan menossa — saamieni tietojen perusteella näin voin sanoa.

14.56 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Kela toimintansa ohessa tekee myös laadukasta tutkimustyötä, ja täällä tämän raportin loppuosassa on näitä keskeisiä tuloksia ja havaintoja vuonna 2014. Yhtenä tutkimuksena siellä on ollut, että keliakian ruokavaliokorvaus toteutuu asianmukaisesti ja vaikuttavasti. Eli Kela on myöntänyt vuodesta 2002 alkaen ruokavaliokorvausta 23 euroa 60 senttiä per henkilö per kuukausi, ja tätä saa yli 30 000 aikuista.

Olen nyt erittäin huolissani siitä, että keliakiaa sairastavien ruokavaliokorvaus esitetään poistettavaksi tuossa VM:n budjettiesityksessä. Tämä korvauksen kokonaan poistaminen on todella epäoikeudenmukaista muihin pitkäaikaissairauksiin nähden, sillä keliakian ainoa hoitomuoto ja lääke on gluteeniton ruokavalio, josta aiheutuu ylimääräisiä kustannuksia henkilölle noin 70 euroa kuukaudessa. Nämä ylimääräiset kustannukset kuormittavat keliakiaa sairastavaa joka päivä koko loppuelämän. Monella keliakiaa sairastavalla ei ole varaa ostaa gluteenittomia tuotteita, jos ostoon ei saa tuota ruokavaliokorvausta, ja tällöin on vaarana tästä ruokavaliosta lipsuminen, mikä aiheuttaa vakavia lisäsairauksia, kuten syöpäriskiä, joka oli tässä Kelan tutkimuksessa todennettu. Tällöin meidän terveydenhuollon kuormittavuus lisääntyy ja sosiaali- ja terveydenhuollon menot kasvavat moninkertaisesti verrattuna ruokavaliokorvauksen maksamiseen. Keliakia on autoimmuunisairaus, jossa elimistön oma puolustusmekanismi pettää. (Puhemies koputtaa) Sitä ei pidä sotkea ruoka-aineallergiaan.

Ja ihan lyhyesti, puheenjohtaja: vielä on mahdollisuus (Puhemies koputtaa) oikaista esitys ja palauttaa tuo ruokavaliokorvauksen maksaminen budjettiin, ja tätä viisautta toivon hallitukselta.

14.59 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Olen edustaja Taavitsaisen kanssa tasan tarkkaan samaa mieltä ja toivon, että näin tapahtuu kuten hän tuossa omassa puheenvuorossaan mainitsi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2015 vp

Mutta jatkan vielä tästä Kelan perusrahoituksesta, kun olen siitä nyt erityisen huolissani. Kysyisin nyt perussuomalaisten edustajalta Anne Louhelaiselta, jota arvostan suuresti: Te vaaditte viime kaudella ja olette vaatineet useaan otteeseen ja viimeksi myös ministeri Lindström tänä keväänä toukokuussa, että työnantajien Kela-maksukin pitäisi palauttaa. Perustelitte sitä nimenomaan sillä, että aikoinaan se otettiin, jotta me voisimme vahvistaa työllisyyttä, ja nyt mitkään tulokset ja tutkimukset eivät pysty osoittamaan, että tämä Kela-maksun poisto olisi saavuttanut sitä tavoitetta, jota haettiin. Mutta nyt te olette kuitenkin yhtyneet hallituksen linjaukseen siitä, että Kelan perusrahoitusta edelleen purenetaan eli sairausvakuutuksen työtulovakuutusta helpotetaan yksityisille työnantajille. Nyt haluaisin kuulla teidän näkemyksenne siitä, mikä on teidän toimenpiteenne ja näkemyksenne jatkotoimenpiteistä. Oletteko todellakin samaa mieltä, että tämä työnantajien työtulovakuutusmaksu tulee poistaa, vai oletteko valmiit tekemään töitä sen eteen, että tämä Kansaneläkelaitoksen perusrahoitus pysyy entisellään, vakaana ja toisaalta työnantajia kohdellaan yhdenvertaisesti riippumatta heidän taustastaan?

15.01 Anne Louhelainen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toki tässä tilanteessa, kun kaikkia rakenteita muutetaan ja yritetään etsiä niitä tilanteita ja vaihtoehtoja, joilla työllisten määrää voidaan lisätä, tähän muutokseen totta kai etsitään monelta taholta näitä ratkaisuja. Valitettavasti näillä aikaisemmin tehdyillä ratkaisuilla työnantajat eivät ole tehneet sellaisia toimenpiteitä, että niillä olisi aina saatu niitä tavoiteltuja säästöjä tai uusia työpaikkoja, mutta tässä taloustilanteessa pakko on käyttää kaikki keinot. Varmasti, kun tämä budjettiesitys tulee tämän kuun lopussa eduskuntaan käsiteltäväksi, saamme sitten lisää tietoa siitä, mikä on työministerin ehdotus.

Myöskin tästä Kelan rahoituksesta kannamme kaikki huolta, koska kuten omassa puheenvuorossanikin sanoin, Kela on varsin vauvasta vaariin meidän kaikkien palveluiden ja sosiaalietuuksien kanssa tekemisissä. Eli kyllä se on meidän kaikkien yhteinen etu, että myöskin tämä (Puhemies koputtaa) Kelan toiminta pysyy hyvänä.

15.02 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyisin sitten edustaja Sarkomalta, joka on myös valtiovarainvaliokunnassa: Onko teillä tietoa siitä, kuinka tämä rahoitetaan? Ottaako valtio lisää lainaa, jotta tämä Kansaneläkelaitokselta puuttuva perusrahoitus voidaan saada valtionosuutena?

15.02 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan ensiksi totean sen, että siihen, että Kansaneläkelaitoksen rahoitus turvataan, hallitus on vahvasti sitoutunut. Mutta nyt käsittelemme Kelan toimintakertomusta vuodelta 2014. Samaan aikaan käymme keskustelua ensi vuoden talousarviosta. Ja on hyvä, että kun talousarvio tähän taloon tulee, silloin saamme ministereiltä perustelut näihin ja myöskin tämä Kelan rahoitusasia tässä käydään läpi. Mutta on hyvä todeta se, että kun katsotaan Kelan rahoituksen tulevaisuusnäkyymiä, niin 2015—2016 etuuksien kasvun arvioidaan olevan 2—2,5:ta prosenttia. Valtio rahoittaa näistä kaksi kolmannesta, ja vakuutusmaksuilla rahoitetaan noin neljännes, ja kuntien rahoitusosuus on 6 prosenttia. Kaikkein olennaisinta on se, että me saamme talouden kasvuun ja uusia työpaikkoja ja sitä kautta verotuloja. Sen pitää olla kärki, mutta osana tätä katsotaan myöskin se, että Kelan (Puhemies koputtaa) toiminta voidaan turvata, ja erittäin hyvä, että tähän edustaja Kiljunen kiinnitti huomiota.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2015 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.